

AO Water 28 juni 2018

Bestuursakkoord waterkwaliteit

De kwaliteit van de drinkwaterbronnen staat onder druk door bestaande en nieuwe dreigingen, zoals mest, bestrijdingsmiddelen, medicijnresten, industriële stoffen en klimaatverandering. De minister van IenW heeft begin dit jaar aangegeven dat zij een bestuursakkoord waterkwaliteit wil opstellen waarin de aanpak van waterkwaliteitsproblemen integraal wordt samengebracht, inclusief maatregelen, monitoring, instrumenten, financiering en wetgeving. In een 'lichte vorm' met 'harde handtekeningen' van alle betrokken partijen. Voor de drinkwatersector zijn deze afspraken topprioriteit. Via de motie Van Brenk/Van Tongeren/Laçin¹ heeft de Kamer de regering verzocht in het bestuursakkoord in te zetten op concrete en meetbare resultaten met een passende, realistische investering. Met de motie Sienot/Dik-Faber² heeft de Kamer de regering gevraagd een uitvoeringsplan op te stellen om drinkwater te beschermen tegen dreigingen zoals chemische stoffen, medicijnresten, microplastics en verzilting. Dit plan moet uitgewerkt worden in het bestuursakkoord waterkwaliteit.

Vewin stelt voor in de tweede helft van 2018 concrete inhoudelijke afspraken te maken over:

- gewasbeschermingsmiddelen: extra, meer verplichtende en minder vrijblijvende, emissiereducerende maatregelen zoals, uitbreiding teeltvrije zones, rekening houden met cumulatieve effecten van middelen en werkzame stoffen bij de toelating van bestrijdingsmiddelen, prioritering/uitbreiding toezicht en handhaving met een focus op drinkwaterbronnen.
 - opkomende stoffen: duidelijker verdeling van bevoegdheden en heldere rolverdeling van overheden bij (in)directe lozingen, meer transparantie over te lozen stoffen, vergroting van capaciteit bij overheden en een adviesrol voor drinkwaterbedrijven bij vergunningen die risico's kunnen hebben voor drinkwaterbronnen. De Kamer heeft op dit onderwerp al een aantal moties aangenomen³.
 - mest: voortvarende uitvoering van de bestuursovereenkomst nitraat en tijdig duidelijkheid over het juridische instrumentarium indien meer verplichtende maatregelen nodig zijn.
 - medicijnresten: concrete invulling van Uitvoeringsprogramma Medicijnresten uit Water, de wijze van financiering van aanvullende zuivering en onderzoek naar de beste aanpak van diergeneesmiddelen.
 - verbetering van bescherming van het grondwater, inclusief de governance, conform het advies van de Adviescommissie Water⁴.
 - uitwerking en wettelijke borging van de preventieladder uit de Beleidsnota Drinkwater⁵ m.b.t. verontreinigingen: preventie – voorkomen aan de bron – beheersen – zuivering.
 - microplastics: ketenaanpak om te voorkomen dat plastics in het grond- en oppervlaktewater terecht komen.
- **Maak concrete inhoudelijke bestuurlijke afspraken in de tweede helft van 2018 met harde handtekeningen van betrokken partijen**

Medicijnresten

De Ketenaanpak Medicijnresten is van belang om de aanwezigheid van geneesmiddelen in drinkwaterbronnen te voorkomen. De kwaliteit van de bronnen staat onder druk, vanwege toenemend medicijngebruik en klimaatverandering. Langdurige lage waterstanden verhogen de relatieve concentratie van verontreinigingen in een rivier. Verschillende drinkwaterbedrijven zijn al genooddaakt hun zuivering uit te breiden om de medicijnresten uit het water te zuiveren. Vewin ondersteunt het *Uitvoeringsprogramma Medicijnresten uit Water 2018-2022* en vindt het van belang dat het concreet ingevuld wordt met betrok-

¹ 34775 J, nr. 15

² 27625, nr. 416

³ Motie Van Eijs/Kröger 25 883 nr. 299; motie Van Eijs/Geurts/Dik-Faber 27 625 nr. 389; motie Van Brenk/Laçin 34 775 J nr. 10; motie Laçin 27 625 nr. 391.

⁴ Adviescommissie Water, *Advies grondwater* (17 december 2017) <https://www.adviescommissiewater.nl/actueel/berichten/advies-grondwater.aspx>

⁵ Ministerie van IenM, *Beleidsnota Drinkwater* (april 2014) p. 29

ken partijen, inclusief monitoring. De Kamer heeft via de motie Dik-Faber/Sienot⁶ de regering verzocht om in het begin van de keten pilots te starten en kennisdeling te ondersteunen, zodat er een samenhangende aanpak van bron tot eindpunt ontstaat. Vewin is blij met de €70 miljoen die de minister uittrekt voor maatregelen vooraan in de keten bij de zorgsector en voor zuivering op RWZI's⁷. Over de financiering van aanvullende zuivering moeten afspraken worden gemaakt in het bestuursakkoord waterkwaliteit. Bij oppervlaktewaterinnamepunten voor de drinkwaterproductie is ongeveer 60% van de medicijnresten afkomstig uit het buitenland⁸. Vewin benadrukt daarom het belang van een internationale aanpak. In Duitsland en Zwitserland lopen al initiatieven om medicijnresten in RWZI's terug te dringen. Het is essentieel dat de minister in de Internationale Rijn- en Maascommissies het initiatief neemt voor een Rijn- en Maasactieplan met concrete maatregelen en handhaving om medicijnresten en andere opkomende stoffen in rivieren te voorkomen. Daarnaast moet Nederland het belang van een Europese strategie voor geneesmiddelen in het milieu blijven benadrukken in Brussel.

- **Vul het Uitvoeringsprogramma Medicijnresten uit Water 2018-2022 concreet in met betrokken partijen en monitor de voortgang.**
- **Ga voortvarend aan de slag met pilots vooraan in de keten en bij afvalwaterzuivering m.b.v. de extra financiering. Structurele financiering opnemen in het bestuursakkoord waterkwaliteit.**
- **Neem als Nederland initiatief voor een Rijn- en Maasactieplan om medicijnresten terug te dringen en benadruk het belang van de EU strategie geneesmiddelen water in Brussel.**

REACH

REACH heeft als doel om mens en milieu te beschermen tegen de risico's die chemische stoffen kunnen opleveren, met name als het gaat om gevaarlijkste stoffen, aangeduid als Zeer Zorgwekkende Stoffen. Voor drinkwater is dit niet goed geregeld in REACH aangezien een drinkwatercriterium bij de toelating ontbreekt.

Daarnaast richt REACH zich bij de classificatie van Zeer Zorgwekkende Stoffen slechts op PBT stoffen; deze zijn persistent, bioaccumulerend en toxisch. Hierdoor blijft een voor drinkwaterproductie belangrijke groep van verontreinigende stoffen, namelijk de persistente, mobiele en toxische (PMT) stoffen buiten beeld. Voorbeelden hiervan zijn PFOA, EDTA en GenX. Vanwege de goede wateroplosbaarheid is het moeilijk deze stoffen uit (afval)water te zuiveren. Recente incidenten met lozingen van PFOA en GenX laten zien dat er sprake is van een groot en actueel probleem rond deze PMT stoffen. Het Umwelt Bundesamt (UBA) in Duitsland heeft een voorstel gedaan om PMT stoffen in REACH te classificeren als Zeer Zorgwekkende Stoffen, zodat het gebruik en de lozing ervan afgebouwd moet worden. Dit is een belangrijke stap om drinkwaterbronnen beter te kunnen beschermen tegen dergelijke gevaarlijke verontreinigingen. Vewin is blij met de uitgesproken steun van de staatssecretaris in het AO Externe Veiligheid. Van groot belang is draagvlak te creëren bij andere lidstaten om deze aanpassing van REACH te realiseren.

- **Implementeer een drinkwatercriterium in REACH teneinde rekening te houden met negatieve effecten op drinkwaterbronnen.**
- **Zorg voor draagvlak voor het voorstel van UBA/ Duitsland bij de andere lidstaten om PMT stoffen zoals GenX in REACH als Zeer Zorgwekkende Stoffen te classificeren.**

Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB)

Het huidige GLB is slechts in beperkte mate in staat een positieve bijdrage te leveren aan het terugbrengen van bodem- en waterverontreiniging veroorzaakt door de emissie van bestrijdingsmiddelen en meststoffen uit de landbouw. Daarom is het van belang dat er doelen en maatregelen opgenomen worden in het nieuwe GLB die bijdragen aan het halen van de Europese doelen op het gebied van waterkwaliteit met name vanuit de Kaderrichtlijn Water, en dat zo 'verblauwing' van het GLB plaatsvindt.

In het gepresenteerde wetgevingsvoorstel voor het GLB na 2020 komt deze verblauwing onvoldoende uit de verf. Dat komt enerzijds doordat nog onduidelijk is hoe ambitieus de doelen op het gebied van milieu en water zullen zijn, en anderzijds doordat er onzekerheid is over de effectiviteit van de voorgestelde aanpak voor het oplossen van waterkwaliteitsproblemen.

In het GLB-voorstel wordt meer ruimte geboden om op nationaal niveau maatregelen te bepalen om de GLB-doelen te halen. Of deze aanpak positief zal uitpakken voor het verbeteren van waterkwaliteit staat of valt met voldoende hoge ambities voor wat betreft de milieu-eisen waaraan voldaan moet worden om directe betalingen te kunnen ontvangen (de 'conditionaliteit'), heldere resultaatsindicatoren en een stevige regie- en controlerol van de Europese Commissie. Daarnaast is een ambitieuze aanpak op nationaal

⁶ 34775 J, nr. 15

⁷ Kamerbrief 'Besteding middelen enveloppe Natuur en Waterkwaliteit' 7 maart 2018.

⁸ Stowa, 'Landelijke Hotspotanalyse geneesmiddelen RWZI's', 2017

niveau cruciaal om de doelen tijdig en op effectieve wijze te halen. Zet als lidstaat bijvoorbeeld vol in op het stimuleren van het nemen van (extra) maatregelen om bodem- en waterkwaliteit te verbeteren via de verplichte 'eco-schemes' en via het plattelandsontwikkelingsbeleid.

- **Stel duidelijke, ambitieuze milieudoelen in het GLB en stem deze af op Europese waterdoelen - met name die uit de KRW - en zorg zo voor een 'verblauwing' van het GLB;**
- **Vul op Europees niveau de eisen aan directe betalingen om milieu- en klimaatdoelen te halen (conditionaliteit) concreter en zo ambitieus mogelijk in, met name op het gebied van waterkwaliteit;**
- **Stimuleer het nemen van (extra) maatregelen om bodem- en waterkwaliteit te verbeteren, specifiek gericht op de bescherming van drinkwaterbronnen. Koppel betalingen hierbij aan daadwerkelijk behaalde resultaten.**

BTW

Het kabinet heeft besloten om het lage BTW tarief te verhogen van 6% naar 9%. Dit BTW-tarief wordt geheven over de kale prijs van drinkwater en over de Belasting op Leidingwater en overige belastingen. Deze verhoging van het BTW-tarief leidt jaarlijks tot € 50 miljoen lastenverzwaring voor de consument. De drinkwaterbedrijven zijn van mening dat voldoende en kwalitatief hoogwaardig drinkwater voor iedereen beschikbaar moet zijn tegen zo laag mogelijke kosten. Zij vinden dat de toegenomen verbetering van de efficiency, die zij hebben gerealiseerd ten goede moeten komen aan de klant in de vorm van lagere tarieven. Het drinkwatertarief kent de laatste jaren echter een forse opwaartse druk omdat belastingen worden opgelegd of verhoogd. De verdubbeling van de Belasting op Leidingwater in 2014 en de sterk stijgende precariobelasting op drinkwaterleidingen in 2015 en 2016 zijn daarvan de oorzaak. De drinkwaterprijs wordt nu gemiddeld voor 28% bepaald door belastingen. De afschaffing van de precariobelasting is natuurlijk een goede stap, maar door de BTW-verhoging dreigt de belastingdruk op te lopen naar bijna 30%. De drinkwatervoorziening draagt bij aan een goede volksgezondheid, een gezond milieu, een duurzame samenleving en efficiënte aanwending van schaarse grondstoffen. Het belasten van water is een principieel onjuiste keuze, zeker waar alternatieve belastingmaatregelen voor handen zijn, zoals het belasten van vervuilende stoffen die het watermilieu aantasten.

- **Geen verhoging van de BTW op drinkwater**
- **Compenseer de verhoging van de BTW op drinkwater door verlaging van het tarief van de Belasting op Leidingwater.**

Aanvullingswet Bodem

Bodemverontreiniging is een belangrijk knelpunt voor de drinkwatervoorziening. Na afronding van de spoedoperatie via het Bodemconvenant zal een groot aantal verontreinigingen in de bodem achterblijven. Veiligstelling van de drinkwaterbronnen moet daarbij zijn geborgd. De wetgeving inzake bodemverontreiniging wordt integraal herzien. De huidige Wet Bodembescherming vervalt en er zal een Aanvullingswet Bodem in de Omgevingswet worden opgenomen. De behandeling van de Aanvullingswet Bodem ligt bij de vaste Commissie voor Binnenlandse Zaken. Gezien de verantwoordelijkheid van de minister van IenW voor duurzame veiligstelling van de drinkwatervoorziening is het van belang dat zij het drinkwaterbelang ook borgt in de Aanvullingswet Bodem door in de wet op te nemen dat maatregelen vereist zijn als een bodemverontreiniging een grondwateronttrekking voor de drinkwatervoorziening bedreigt.

- **Waarborg veiligstelling van de bronnen voor de drinkwatervoorziening in de Aanvullingswet Bodem bij de Omgevingswet**